Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain muuttamisesta sekä työttömyyskassalain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että päivärahan ansio-osan suuruus on 45 prosentin sijasta 40 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta ja vakuutettujen osuus ansioon suhteutettujen työttömyyspäivärahojen etuusmenoista 15 prosenttia, valtion osuus 38 prosenttia ja työnantajien osuus edelleen 47 prosenttia. Esityksen tarkoituksena on myös kehittää työttömyyskassojen jäsenmaksujen tasausjärjestelmää. Lisäksi esitetään ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan 500 päivän enimmäisaika koskemaan myös 55 vuotta täyttäneitä henkilöitä.

Ehdotetuista lain muutoksista aiheutuisi valtiolle noin 930 miljoonan markan säästö.

Esitys liittyy valtion tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1992.

Ehdotetut lainmuutokset ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Työttömyysturvalaki

Työttömyysturvalain (602/84) 23 §:n 1 momentin mukaan ansioon suhteutettu päiväraha muodostuu täyden peruspäivärahan suuruisesta perusosasta ja ansio-osasta. Ansio-osan suuruus on 45 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta.

Valtiontaloudellisista syistä ehdotetaan, että ansio-osan suuruus on 45 prosentin sijasta 40 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 90-kertainen perusosa, on ansio-osa tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta sama kuin nykyisin eli 20 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta.

Lain 26 §:n 1 momentin mukaan ansioon suhteutettua päivärahaa maksetaan enintään 500 työttömyyspäivältä neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana. Pykälän 3 momentin (1365/90) mukaan voidaan henkilölle, joka on täyttänyt 55 vuotta ennen enimmäisajan täyttymistä, maksaa 1 momentista poiketen ansioon suhteutettua päivärahaa lisäksi enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana hän täyttää 60 vuotta. Työllisyyslain 18 §:n 3 momentin nojalla pitkäaikaistyöttömällä on oikeus kuuden kuukauden työntekomahdollisuuteen. Näin ollen pitkäaikaistyöttömälle tehdään työhönosoitus viime kädessä kunnan tai valtion järjestämään työpaikkaan. Kuuden kuukauden työ täyttää työttömyysturvalain 16 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon, jolloin ansioon suhteutetun päivärahan enimmäisajan laskenta alkaa uudelleen alusta. Työstä kieltäytymisestä seuraa työttömyysturvalain 2 luvussa säädetyt seuraamukset. Työvoimatoimisto on velvollinen tekemään työllistämisilmoituksen ja työhönosoituksen viran puolesta. Perusteet jättää työllistämisilmoitus tai työhönosoitus tekemättä, ellei henkilö sitä vaadi, on määritelty asetuksella. Työllisyysasetuksen 24 §:n 5 momenttiin sisältyviä säännöksiä on tulkittu käytännössä suppeasti ja työllistämisestä yleensä luovuttu vain, jos henkilö työllistämisvelvolli-

suuden aikana joutuisi keskeyttämään työn toisen työpaikan, opiskelun, asevelvollisuuden tai vastaavan syyn johdosta tai hänellä on ollut eläkehakemus vireillä.

Työllisyyslakia on tarkoitus muuttaa erillisellä esityksellä siten, että pitkäaikaistyöttömien työllistämisvelvoite koskisi ainoastaan 12 kuukautta yhtäjaksoisesti työttöminä olleita. Lisäksi työllisyyslakia muutetaan väliaikaisesti siten, ettei työllistämiseen ryhdyttäisi, jos pitkäaikaistyötön luopuu työntekomahdollisuudesta. Muutokset tulisivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992 siten, että väliaikainen työllisyyslain muutos olisi voimassa 30 päivään huhtikuuta 1994 saakka. Käytännössä muutokset merkitsevät sitä, että katkos henkilön työnhakijanaolossa työvoimatoimistossa johtaa työntekomahdollisuuteen oikeuttavan vuoden ajan alkamiseen alusta. Lisäksi 30 päivään huhtikuuta 1994 asti henkilö voi työttömyyspäivärahaoikeuttaan menettämättä jättää työntekomahdollisuutensa käyttämättä.

Ikääntyneellä työnhakijalla, jolle ei varsinkaan työttömyyden pitkittyessä voida tarjota työtä tai koulutusta avoimilta työmarkkinoilta, olisi näin ollen mahdollisuus saada ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa useiden vuosien ajan työttömyyseläkkeen edellytysten täyttymiseen asti. Tällöin työttömyyspäiväraha toimii "esieläkkeenä" ja johtaa syrjäytymiseen työelämästä. Ongelmana on pitemmällä tähtäimellä väestön ikärakenteen muutos ja hakeutuminen pois työelämästä suhteellisen varhain. Työvoiman osuus 55—64-vuotiaasta väestöstä alittaa selvästi OECD-maiden keskitason. Samoin eläkkeelle hakeudutaan Suomessa keskimäärin aiemmin kuin muissa OECD-maissa. Eläkelainsäädännössä ongelmaa on pyritty ratkaisemaan palauttamalla työttömyyseläkkeen alaikäraja 60 vuoteen ja ehdottamalla yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nostamista 60 ja osa-aikaeläkkeen ikärajan laskemista 58 vuoteen. Jottei työttömyyspäivärahaa koskeva lainsäädäntö yhdessä ehdotettujen työllisyyslain muutosten kanssa mitätöisi mainittuja pyrkimyksiä, ehdotetaan työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentti kumottavaksi, jolloin ansioon suhteutetun päivärahan enimmäisaika olisi kaikilla 500 päivää.

Voimaantulosäänöksen mukaan, jos henkilö lain voimaan tullessa saa 26 §:n 3 momentissa tarkoitettuja 500 päivän enimmäisajan lisäksi maksettavia lisäpäiviä, maksettaisiin hänelle sanottuja lisäpäiviä enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana hän täyttää 60 vuotta.

1.2. Työttömyyskassalaki

Työttömyyskassalain (603/84) 25 §:n mukaan valtionosuus on 48 prosenttia työttömyyskassan maksamista päivärahoista. Lain 30 §:n mukaan työnantajien osuus on 47 prosenttia. Vakuutettujen osuus on viisi prosenttia.

Valtiontaloudellisista syistä ehdotetaan, että vakuutettujen osuus on 15 prosenttia, valtion osuus 38 prosenttia ja työnantajien osuus 47 prosenttia.

Työttömyyskassojen jäsenmaksujen tasausjärjestelmää ehdotetaan kehitettäväksi siten, että jäsenmaksujen tasaamiseen voidaan käyttää valtion varojen ohella myös työttömyyskassojen tukikassan varoja. Tämän vuoksi ehdotetaan, että eri aloilla vallitsevan työttömyysrasituksen tasoittamiseksi työttömyyskassojen tukikassa voisi suorittaa jäsenmaksujen tasausta sanottuun tarkoitukseen varatun määrärahan puitteissa niille työttömyyskassoille, joiden työttömyyspäivärahamenot ovat edellisenä vuonna ylittäneet olennaisesti kassojen jäsentä kohti lasketut keskimääräiset päivärahamenot. Tukikassa voisi suorittaa työttömyyskassalle ennakkoa jäsenmaksujen tasaukseen. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi vuosittain työttömyyskassojen tukikassalle tasaukseen varattavan määrärahan suuruuden.

Työttömyyskassan tukikassa suorittaisi jäsenmaksujen tasauksen ennen lain 19 a §:ssä tarkoitettua valtion tasausta. Sosiaali- ja terveysministeriö määräisi ne perusteet, joiden mukaan työttömyyskassojen tukikassalta maksettava jäsenmaksujen tasaus suoritettaisiin työttömyyskassoille.

1.3. Työttömyyskassalain väliaikainen muuttaminen

Työttömyyskassalain 19 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa työttömyyskassojen jäsenmaksut kassan tekemän esityksen pohjalta. Lain 21 §:n mukaan ministeriö vahvistaa myös työttömyyskassojen tukikassan jäsenmaksun. Koska työnantajat perivät varsin yleisesti työttömyyskassan jäsenmaksun liiton jäsenmaksun yhteydessä, ministeriö vahvistaa

kunkin kassan seuraavan vuoden jäsenmaksun hyvissä ajoin ennen vuoden loppua. Myös työttömyyskassojen tukikassan jäsenmaksu vahvistetaan edellisen vuoden lopussa. Jos eduskunta hyväksyy tässä hallituksen esityksessä olevat ehdotukset työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain muuttamisesta, lainmuutokset aiheuttavat työttömyyskassojen jäsenmaksun tarkistuksen. Tämän vuoksi ehdotetaan työttömyyskassalakia muutettavaksi väliaikaisesti siten, että jos työttömyysturvalakia tai työttömyyskassalakia muutetaan, sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus tarkistaa työttömyyskassalle tai työttömyyskassojen tukikassalle vuodelle 1992 vahvistettu jäsenmaksu.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Jos työttömyysaste on 10 prosenttia työvoimasta, rahoitusosuuksien muuttamisesta aiheutuisi valtiolle säästöä noin 780 miljoonaa markkaa. Ansio-osan pienentämisestä aiheutuisi etuusmenojen säästöä noin 300 miljoonaa markkaa, josta valtion osuus on noin 150 miljoonaa markkaa. Ansioon suhteutetun päivärahan 500 päivän enimmäisajan asettamisesta myös 55 vuotta täyttäneille henkilöille aiheutuisi ansioturvassa säästöä noin 20 miljoonaa markkaa, josta valtion osuus on noin 10 miljoonaa markkaa. Kun perusturvan menot kasvaisivat noin 10 miljoonaa markkaa, ehdotetulla lainmuutoksella ei olisi taloudellisia vaikutuksia.

3. Voimaantulo

Lait työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain muuttamisesta ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992.

Laki työttömyyskassalain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992 ja olemaan voimassa vuoden 1992 loppuun.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 26 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1365/90), ja

muutetaan 23 §:n 1 momentti seuraavasti:

23 §

Ansioon suhteutetun päivärahan suuruus

Ansioon suhteutettu päiväraha muodostuu täyden peruspäivärahan suuruisesta perusosasta ja ansio-osasta. Ansio-osan suuruus on 40 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 90-kertainen perusosa, on ansio-osa tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 20 prosenttia. Ansioon suhteutetun päivärahan suuruus lapsikorotuksineen voi olla enintään 90 prosenttia vakuutetun päiväpalkasta, kuitenkin vähintään mahdollisella lapsikorotuksella korotetun perusosan suuruinen.

— — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 199 .

Jos henkilö tämän lain voimaan tullessa saa 26 §:n 3 momentissa tarkoitettuja 500 päivän enimmäisajan lisäksi maksettavia lisäpäiviä, maksetaan hänelle sanottuja lisäpäiviä enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana hän täyttää 60 vuotta.

2.

Laki

työttömyyskassalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyyskassalain (603/84) 25 §:n 1 momentti ja

lisätään lakiin uusi 21 a § seuraavasti:

21 a §

Tukikassan suorittama jäsenmaksujen tasaus

Eri aloilla vallitsevan työttömyysrasituksen tasoittamiseksi työttömyyskassojen tukikassa voi suorittaa sanottuun tarkoitukseen varatun määrärahan puitteissa jäsenmaksun tasausta niille työttömyyskassoille, joiden työttömyyspäivärahamenot ovat edellisenä vuonna ylittäneet olennaisesti kassojen jäsentä kohti lasketut keskimääräiset päivärahamenot. Työttömyyskassojen tukikassa voi suorittaa työttömyyskassalle ennakkoa jäsenmaksujen tasaukseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain työttömyyskassojen tukikassalle 1 momentissa tarkoitettuun tasaukseen varattavan määrärahan suuruuden.

Työttömyyskassojen tukikassa suorittaa jäsenmaksujen tasauksen ennen 19 a §:ssä tarkoitettua valtion tasausta.

Sosiaali- ja terveysministeriö määrää ne perusteet, joiden mukaan 1 momentissa tarkoitettu jäsenmaksujen tasaus maksetaan työttömyyskassoille.

25 §

Valtionosuus päivärahoista ja ansiotuen ansio-osista

Valtionosuus on 38 prosenttia sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymistä työttömyyskassan maksamista päivärahoista.

— — — — — — — — — — — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

3.

Laki

työttömyyskassalain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyyskassalain (603/84) 19 §:ään väliaikaisesti uusi 3 momentti seuraavasti:

19 §

Jäsenmaksut

— — — — — — — — — — — — — —

Jos työttömyyskassan tai työttömyyskassojen tukikassan jäsenmaksu on vahvistettu aikaisemmin voimassa olleen lain perusteella, sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus tarkistaa vahvistettu jäsenmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 ja on voimassa vuoden 199 loppuun.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Eeva Kuuskoski*

Liite

1.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 26 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1365/90), ja

muutetaan 23 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
23 §	23 §
Ansioon suhteutetun päivärahan suuruus	*Ansioon suhteutetun päivärahan suuruus*
Ansioon suhteutettu päiväraha muodostuu täyden peruspäivärahan suuruisesta perusosasta ja ansio-osasta. Ansio-osan suuruus on 45 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 90-kertainen perusosa, on ansio-osa tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 20 prosenttia. Ansioon suhteutetun päivärahan suuruus lapsikorotuksineen voi olla enintään 90 prosenttia vakuutetun päiväpalkasta, kuitenkin vähintään mahdollisella lapsikorotuksella korotetun perusosan suuruinen.	Ansioon suhteutettu päiväraha muodostuu täyden peruspäivärahan suuruisesta perusosasta ja ansio-osasta. Ansio-osan suuruus on *40* prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 90-kertainen perusosa, on ansio-osa tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 20 prosenttia. Ansioon suhteutetun päivärahan suuruus lapsikorotuksineen voi olla enintään 90 prosenttia vakuutetun päiväpalkasta, kuitenkin vähintään mahdollisella lapsikorotuksella korotetun perusosan suuruinen.
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
26 §	
Päivärahakauden kesto	
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana maksettavasta enimmäismäärästä, voidaan henkilölle, joka on täyttänyt 55 vuotta ennen enimmäisajan täyttymistä, maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa lisäksi enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana hän täyttää 60 vuotta.	(3 mom kumotaan)
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 199 .
	Jos henkilö tämän lain voimaan tullessa saa 26 §:n 3 momentissa tarkoitettuja 500 päivän

Voimassa oleva laki

Ehdotus

enimmäisajan lisäksi maksettavia lisäpäiviä, maksetaan hänelle sanottuja lisäpäiviä enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana hän täyttää 60 vuotta.

2.

Laki

työttömyyskassalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyyskassalain (603/84) 25 §:n 1 momentti ja

lisätään lakiin uusi 21 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 a §

Tukikassan suorittama jäsenmaksujen tasaus

Eri aloilla vallitsevan työttömyysrasituksen tasoittamiseksi työttömyyskassojen tukikassa voi suorittaa sanottuun tarkoitukseen varatun määrärahan puitteissa jäsenmaksun tasausta niille työttömyyskassoille, joiden työttömyyspäivärahamenot ovat edellisenä vuonna ylittäneet olennaisesti kassojen jäsentä kohti lasketut keskimääräiset päivärahamenot. Työttömyyskassojen tukikassa voi suorittaa työttömyyskassalle ennakkoa jäsenmaksujen tasaukseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain työttömyyskassojen tukikassalle 1 momentissa tarkoitettuun tasaukseen varattavan määrärahan suuruuden.

Työttömyyskassojen tukikassa suorittaa jäsenmaksujen tasauksen ennen 19 a §:ssä tarkoitettua valtion tasausta.

Sosiaali- ja terveysministeriö määrää ne perusteet, joiden mukaan 1 momentissa tarkoitettu jäsenmaksujen tasaus maksetaan työttömyyskassoille.

25 §

Valtionosuus päivärahoista ja ansiotuen ansio-osista

Valtionosuus on 48 prosenttia sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymistä työttömyyskassan maksamista päivärahoista.

25 §

Valtionosuus päivärahoista ja ansiotuen ansio-osista

Valtionosuus on *38* prosenttia sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymistä työttömyyskassan maksamista päivärahoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .